Yaro M. Kupčo

Cesty a Zastavenia

p o ď a k o v a n i e

l o g á s p o n z o r o v

Aspoň niekoľkými vetami by som rád povedal, prečo som siahol po tomto názve, čo vlastne cesty a zastavenia znamenajú. Hovoria predovšetkým o obrovskej, odvekej túžbe ľudstva poznávať. Vedieť, čo je za tým kopcom, dolinou, riekou, morom. Rozprávajú o túžbe objavovať a zapĺňať biele miesta na mapách. Ale aj o nutnosti spomaliť a zastaviť sa v našom hektickom svete, v ktorom sa všetci ustavične niekam ponáhľame, často ani nevediac kam...

Kedysi som čítal príbeh o putovaní belocha a indiána. Beloch jednostaj niekam odbiehal. Vybehol na kopec a zaostal, zatiaľ čo indián putoval ďalej rovnomerným tempom. A jedného dňa sa spýtal belocha: „Kam sa stále ponáhľaš, prečo takto odbiehaš?“ Beloch odvetil: „Ja chcem vidieť všetko, chcem vedieť, čo je v tej doline, aký pohľad sa mi naskytne z tamtoho kopca... A ty prečo kráčaš tak pomaly?“ „Ja nechcem stratiť svoju dušu“, odpovedal indián, „keď sa človek ponáhľa, stráca dušu, lebo tá nestačí s ním držať krok.“

My dnes žijeme ako spomínaný beloch. A mne práve fotografovanie poskytuje možnosť spomaliť, zastaviť sa, popremýšľať. Neustále chodím na určité miesta a stláčam spúšť. Fotografujem a premýšľam o veciach, vzťahoch a súvislostiach, na ktoré som doteraz nemal čas. Samozrejme, keď sa zdržiavam v zahraničí, správam sa ako ten beloch – za dva dovolenkové týždne chcem vidieť a nafotiť čo najviac. Ale pokoj, pokoj a vyrovnanosť nachádzam až neskôr, na Slovensku.

Aj túto knihu som rozdelil do dvoch častí. Prvá s názvom **Cesty** zahŕňa fotografie z alpských krajín, Talianska, Rakúska, Švajčiarska a Talianska, doplnená je zábermi z Korziky. Druhá časť nazvaná **Zastavenia** obsahuje fotografie zo Slovenska, najmä zo Spiša, Oravy, Zamaguria, no aj iných oblastí, prosto z miest, ktoré som si veľmi obľúbil a kam sa neustále vraciam. Pre ten čas zastaviť sa a počkať na svoju dušu, ktorá je niekedy ďaleko, ďaleko za mnou...

Yaro M. Kupčo

Jaroslav „Yaro“ Kupčo vyrastal v Kežmarku, pod Vysokými Tatrami. Nevedno, či tento fakt určil jeho životnú záľubu - fotografovať prírodu, zaznamenávať ju v jej čistote a bohatých premenách. Isté je, že hory poznával celkom zblízka už v chlapčenských a junáckych rokoch ako horolezec. Neodvrátil sa od nich, ani keď v osemnástich rokoch utrpel úraz s ťažkými následkami na zimnej túre. Práve naopak, začal sa postupne programovo a neúnavne venovať umeleckej fotografii. Jeho veľkou témou je krajina, nielen hory, ale aj jednotlivé osamotene stojace stromy, panoramatické zábery i intímne výseky krajiny.

Darí sa mu to, čo je najväčším cieľom fotografie - nielen zaznamenávať skutočnosť, ale zobrazovať ju vlastným pohľadom, sprostredkúvať divákom zážitok z toho, čo sám pri fotografovaní prežíva .

Ako sám spomína, prvý fotoaparát dostal od otca, keď mal 10 rokov. Odvtedy sa samozrejme mnohé zmenilo, jeho fotografická výbava je stále dokonalejšia a profesionálnejšie- rovnako ako jeho zábery. Pretože je precízny a dôkladný, až perfekcionista, veľkú pozornosť venuje technickej stránke fotografie - od vyvolávania negatívov a pozitívov až po konečnú úpravu a rámovanie. Na svojich výstavách premieta starostlivo vybraté diapozitívy zo svojich ciest, ku ktorým si vyberá a dolaďuje hudbu tak, aby umocnila zážitok divákov.

Je viac ako pravdepodobné, že by sa Yaro Kupčo stal fotografom aj za iných okolností – je totiž zrejmé, že dostal do vienka umelecké nadanie - svedčia o tom i jeho ďalšie aktivity – venuje sa okrem iného farebným vitrážam, má rád hudbu, literatúru...Vo fotografii sa jeho umelecké cítenie prejavuje v citlivom výbere témy, starostlivo premyslenej kompozícii, v práci so svetlom. Fotografie zo Slovenska tónuje dohneda, malebná sépiová hneď zámerne navodzuje určitú patinu, či nostalgiu za starými časmi, ale často dodáva fotografii baladickú náladu. Yaro Kupčo sa nespolieha na samozrejmú či náhodnú krásu prírodného výseku. Neúnavne hľadá dokonalosť – dokonalú stavbu kompozície, dokonalé svetlo – je naň ochotný čakať celé dni. Vyhýba sa prvkom, ktoré narušujú dojem z prírody- stožiarom, drôtom elektrického vedenia, nefotografuje ani ľudí. Nie preto, že by ich nemal rád, skôr z akéhosi ostychu. Nebráni sa zachytiť prvky svedčiace o prítomnosti človeka v krajine - prirodzené stopy ľudskej práce- ploty, senníky či kôpky sena. V krajine hľadá momenty, ktoré jej dodávajú ďalší rozmer – dynamiku tvorenú svetlom – najčastejšie slnečným v dobe, keď svieti nízko nad obzorom, plastické tvary tieňov, dramatické premeny oblakov pred búrkou alebo vo vetre. Zvlášť obľubuje osamelé stromy- sám hovorí, že ich je niekoľko na rôznych miestach Slovenska, ktoré opakovane fotografuje. V obrazoch osamelých listnatých stromov nás fascinuje ich sila dominujúca nad okolitou krajinou, evokujúca pocit krásy, ale i samoty.

Vo fotografovaní krajiny má svoje vzory. Z domácich autorov je to Martin Martinček, u ktorého si váži ľudský prístup k téme, jeho pohľad na slovenskú prírodu a hlavne jeho vzťah k ľuďom, ktorých fotografoval. Zo svetových autorov má najradšej Ansela Adamsa, známeho fotografa amerických prírodných parkov, ktorý vyhľadáva dramatické momenty v prírodných scenériach

Na svojich cestách po Slovensku a po rôznych krajinách sveta fotografuje Yaro Kupčo aj na farebný materiál. Považuje ho však len za dokument, pripomínajúci zážitky z ciest. Jeho naozajstnou láskou je čiernobiela fotografia. Podľa neho má v sebe niečo viac – má dušu. Hovorí:“Myslím si, že čiernobiela fotografia ponúka niečo hlbšie, niečo, čo je „za obzorom, Niečo, čo síce očami nevidíme, ale môžeme to cítiť. Pokiaľ chcete zachytiť niečo, čo je „za“, nejakú zvláštnu atmosféru, tak tam je, podľa mňa, čiernobiela fotografia nedosiahnuteľná.

Yaro Kupčo cíti, že čiernobiela fotografia nie je ochudobnením, naopak obohatením obrazu, pretože široká škála od bielej po čiernu cez bohaté odtiene sivých farieb ešte lepšie podčiarkuje a zjednocuje kompozičné riešenie, hĺbku priestoru a všetky prvky záberu, čím výrazne vplýva na výsledný výraz a obsah fotografie..

Yaro Kupčo, ako už bolo povedané, má rád hory. Vydáva sa na cesty aj za tými hodne vzdialenými. Okrem domácich Tatier fotografoval už v Alpách, v Dolomitoch, v severských krajinách, ale i v exotickejších krajinách - na juhozápade USA. Má .dobrodružnú povahu, vyskúšal si aj tandemový zoskok padákom, aj splavovanie riek. Napriek určitým introvertným

črtám jeho povahy nie je odľudom, má veľa priateľov, ktorí ho na cestách v cudzine sprevádzajú. Po Slovensku cestuje sám, pre svoju prácu potrebuje okrem sústredenia aj čas. O svojom fotografovaní hovorí :„ Fotografujem, ako cítim, stretnutia s prírodou sú moje stretnutia samého so sebou. Umožňujú mi zastavenia pri putovaní krajinou, krásne čakania na obláčik alebo slnko... „Sám to nazýva stretnutia s dušou /Jožo T. Schon/

Mohlo by sa zdať, že viazanosť na invalidný vozík ho obmedzuje, ale nie je to tak. Dokázal, že zdanlivé ohraničenie jeho možností je jeho prednosťou. Umožňuje mu sústrediť sa na motív, vracať sa k nemu, fotografovať z toho istého miesta, dôverne poznať každý jeho detail. Zaznamenávať premeny vybratého objektu v čase. Riadi sa heslom, kam nemôžu nohy, dosiahne objektív. Nesťažuje sa na osud, silou svojej vôle a osobnosti prekonáva prekážky a dosahuje obdivuhodné výsledky.

Je trpezlivý, vie čakať na to „správne osvetlenie, nevzdáva sa, ak sa ho nedočká na prvý raz. Rád pozoruje oblohu a dianie na nej, hru oblakov a svetla. Tiene oblakov, popri svetle, hrajú významnú úlohu v jeho záberoch. V niektorých momentoch sa blíži ku konceptualizmu, keď napr. priznáva, že svoj obľúbený strom na Orave už fotografoval niekoľkokrát. Na rozdiel od konceptualistov mu ide predovšetkým o estetický zážitok, dokumentárna hodnota jeho fotografie je až na druhom mieste.

V posledných rokoch je jeho výstavná činnosť intenzívnejšia. Jeho fotografie majú a budú mať svojich obdivovateľov. Svojím spôsobom sú nadčasové ako sama príroda. Hoci nikde okato nedeklaruje ekologické idey, pozorný divák ich vyčíta z jeho fotografií. Nenásilne upozorňuje na krásu, ktorá ešte v prírode je napriek necitlivým zásahom človeka, napriek nástupu konzumného spôsobu života v posledných desaťročiach

Yaro Kupčo dnes žije v Piešťanoch, ale ostáva verný svojim obľúbeným miestam, vracia sa aj do rodného mesta aj pod Tatry, aby znova a znova zaznamenával fascinujúce premeny prírody.

Akademická maliarka Eva Končeková

Cesty...

Yaro M. Kupčo

Yaro M. Kupčo

Yaro M. Kupčo

Cesty a Zastavenia

Jednoducho ľad

Jednoducho ľad
bez farby
sveta
náklad
južného póla
mojimi očami
videný
– a zabudnutý
jednoducho ľad
pukal –

Yaro M. Kupčo

Yaro M. Kupčo

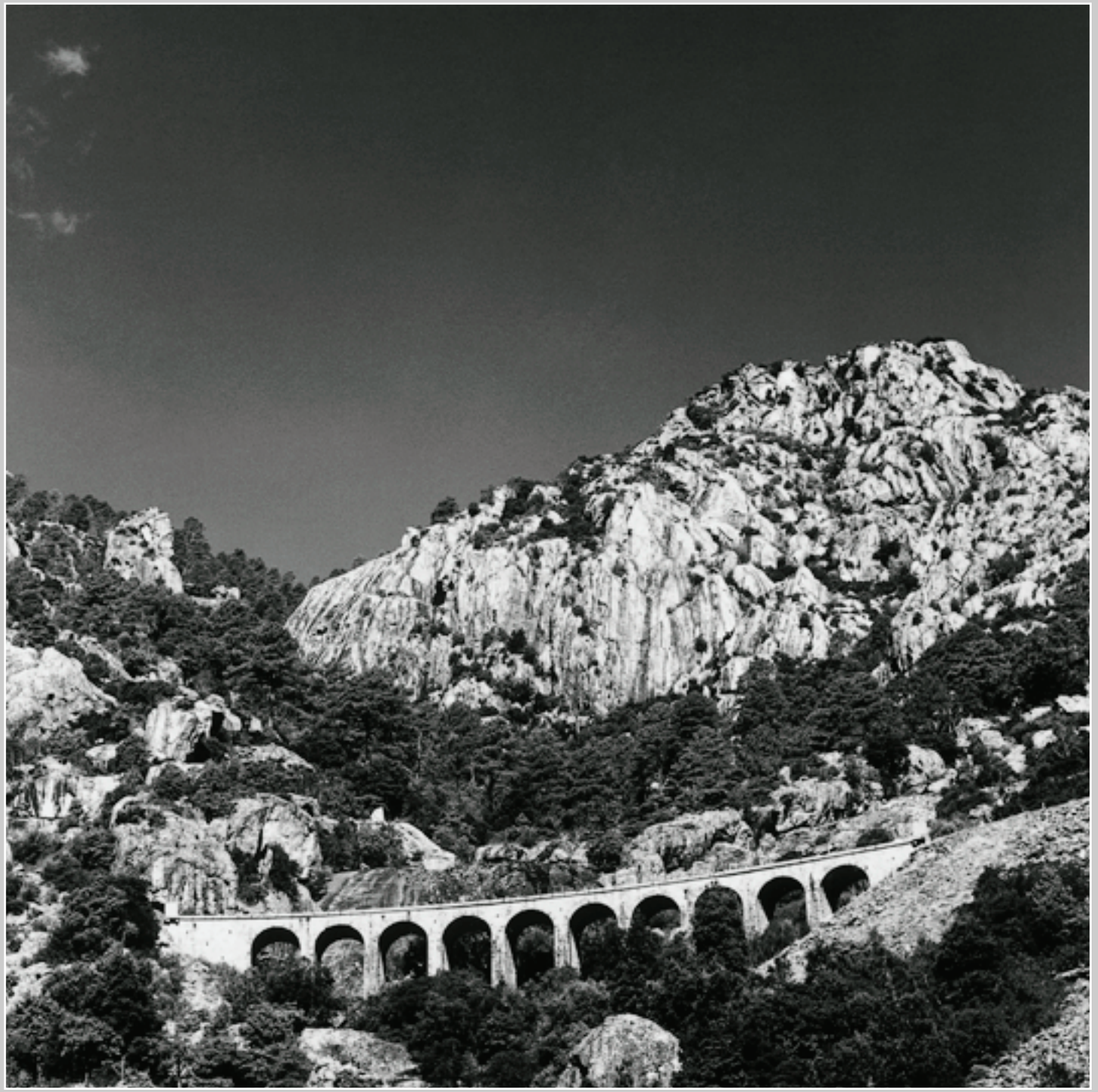

Bože môj kto si umýva
ruky v nevine
keď treba priložiť
ruku k dielu.

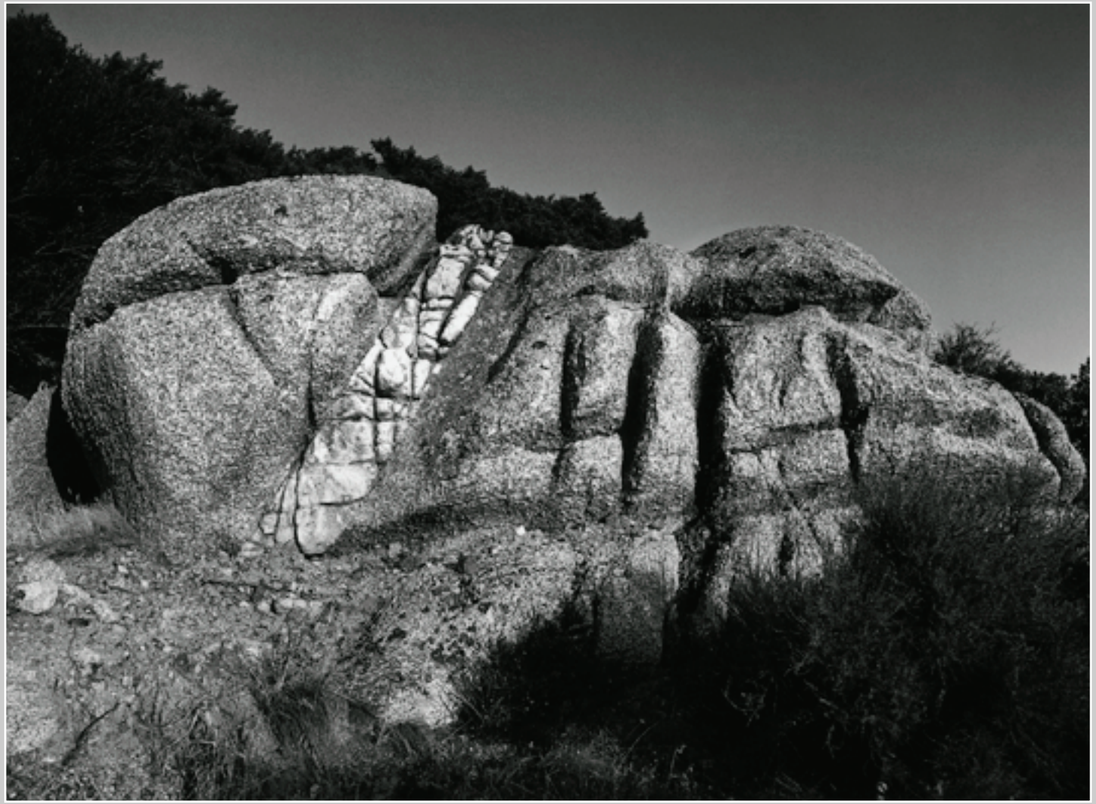

A tam malý oblý kameň

A tam malý oblý kameň
na tejto ceste slnko oslepuje
deň je jasný. Krok navyše
a odídeš zo sveta
kde sa zľahka vznáša priepasť.

„Diaľka je vždy miesto
kde tušíme pôvod slov“
(Walter Aue)

More odrezané od obzoru
uschovalo predstavy pre slobodné
duše – aby sa vyhovelo mýtu
s jeho rečou sa nežartuje.
To cudzie vohnané do úzkych ostáva
mnohému vzdialené sebe samému
stavia väzenie a správa sa ostýchavo.
Zo škár sa už dostalo všetko
a to čo nie je rečou javí sa ako
zbytočné.

...a Zastavenia

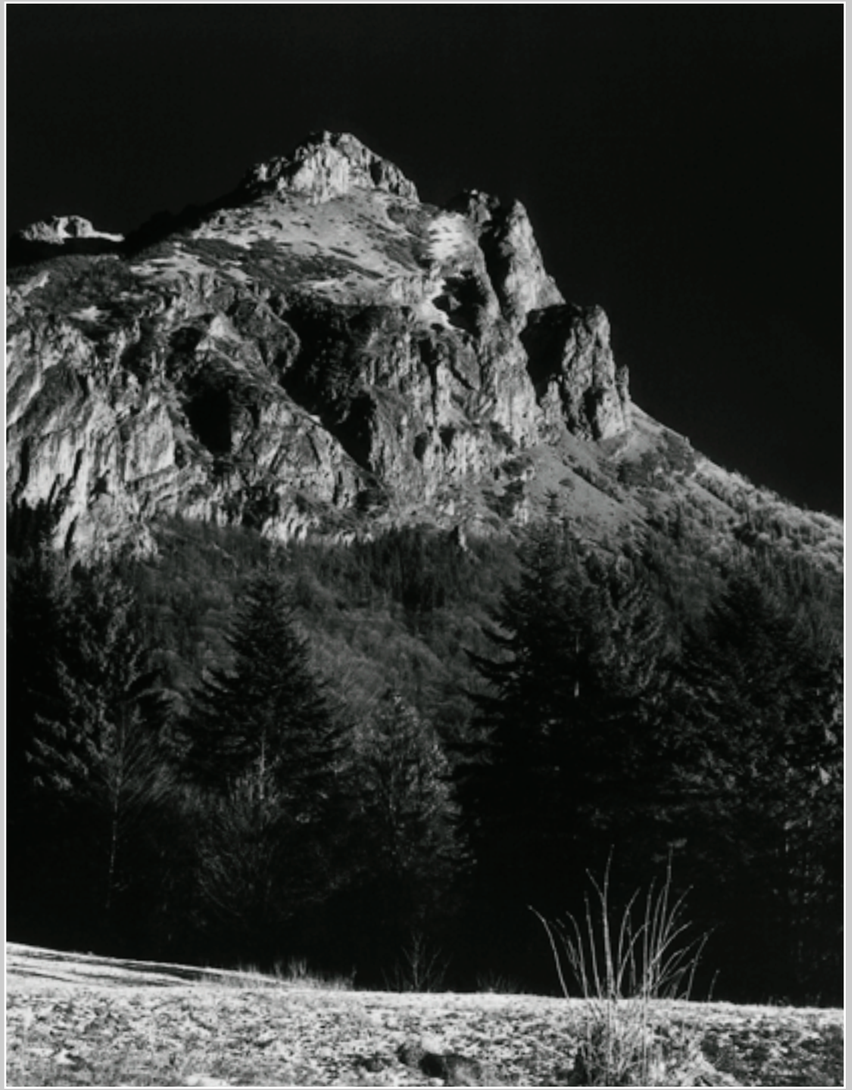

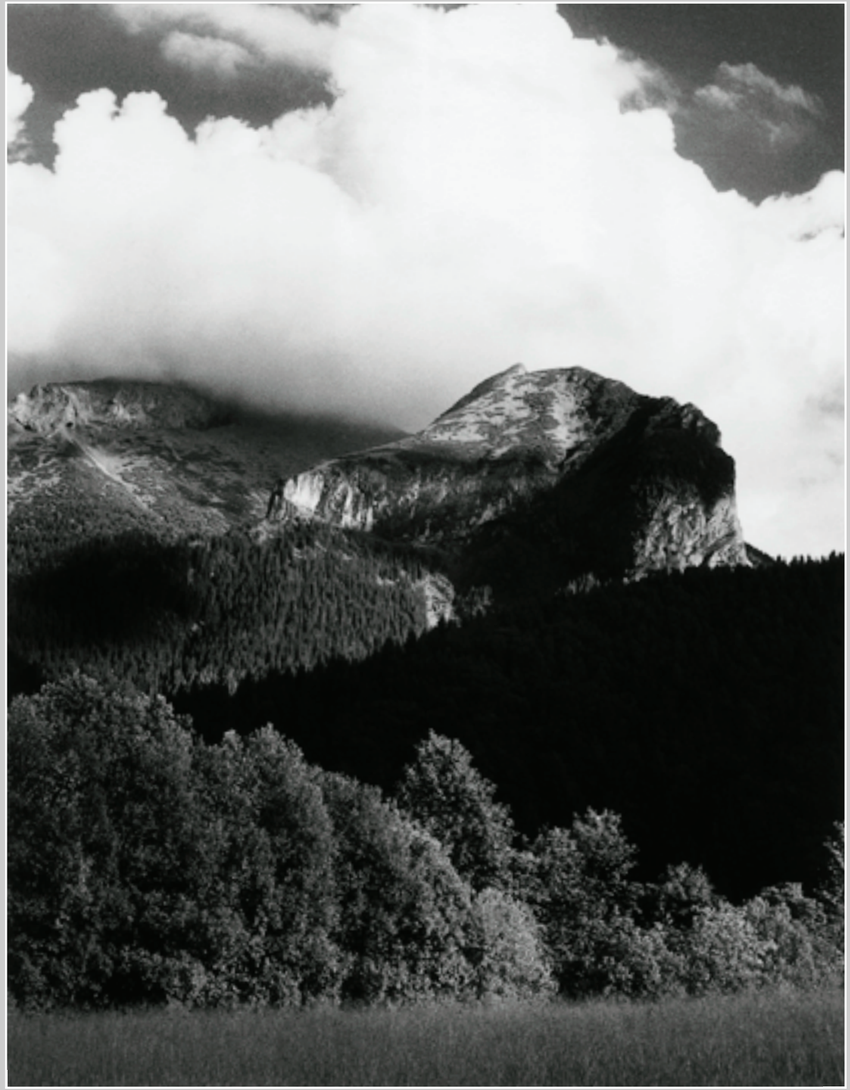

Yaro M. Kupčo

Yaro M. Kupčo

Yaro M. Kupčo

Búrka

Vravím si že búrka, čo prišla ponad kopec
nebola myslená pre túto oblasť napriek tomu
sa predviedla v tejto krajine
na ktorej nie je vôbec nič provokujúce
akoby bola prišla o rozum
akoby bola súčasťou ľudí a nie prírody.

Rozlúčka s machom
s vyschnutými
konármi nad ním
s pominuteľnosťou
nad trávou.

Diera v zamračenej oblohe
za ktorou sa nič
neukrýva takže tá diera
musí sama sebe stačiť.

Nijaký strom
sa nepodobá inému
každému je vštepené
jeho poslanie.
Kamene ako prekážka
sotva prekonateľná
rast
organicky vplietaný.

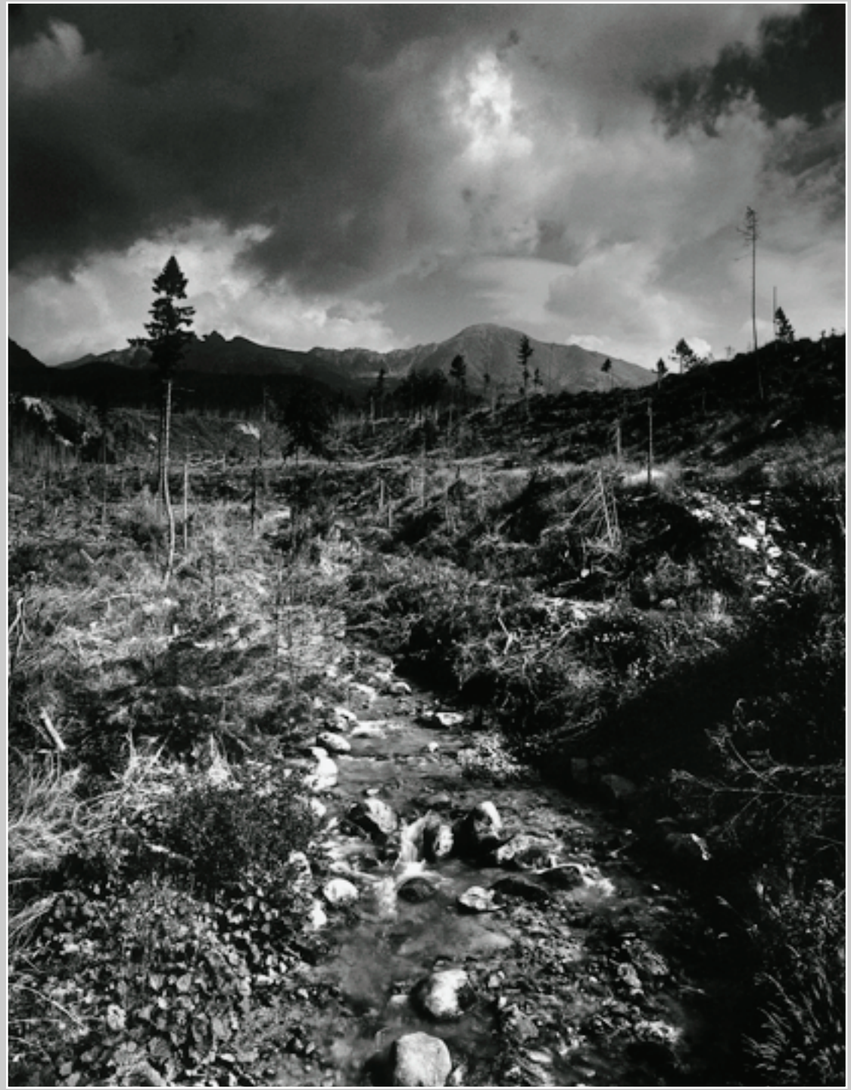

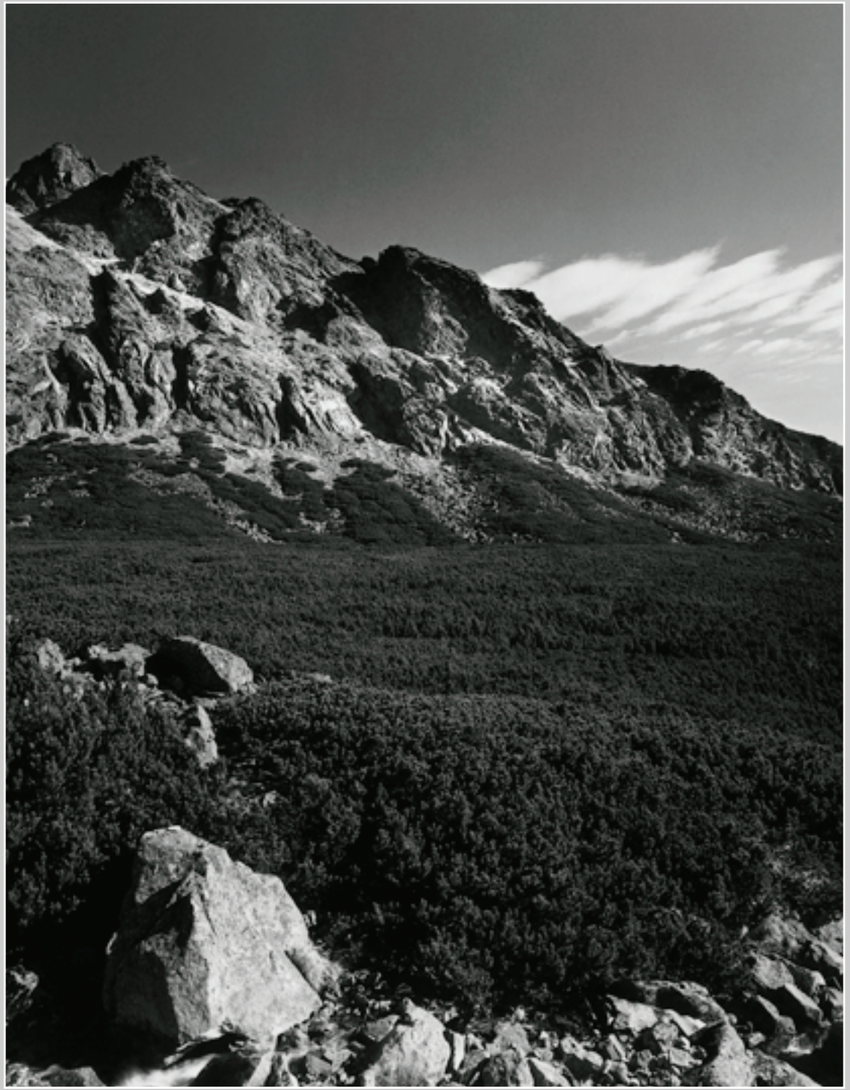

Pomaly pohybuje sa konár

Pomaly pohybuje sa konár vo vetre
lebo čas je slabý
a strom krehký.
Sotva myslí na let vtáka
ponad korunu.
A z rytmu – ta a späť –
rastie spánok
je hlboký
a bez následkov
a snaží sa zabudnúť.

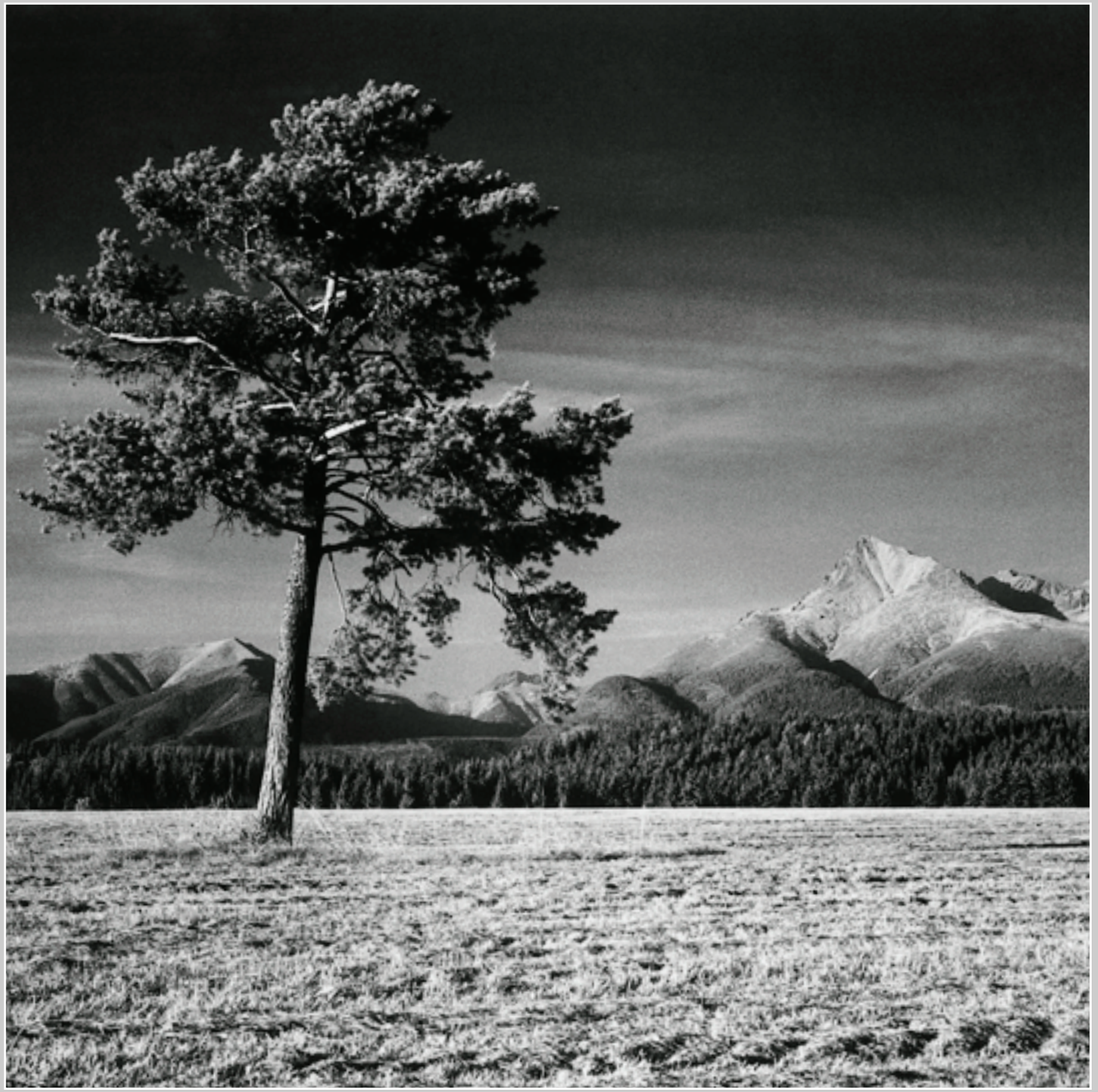

Nesústredené myšlienky
magnetický let váka
prúd mozgu je všetko, odnáša
nevinne a neurčito.
Pozdĺž svahov hmla.
Pokosená tráva v rovnováhe svojho
neurčitého bytia. Cudzia v obliakoch.

Kopec dostal les
do daru.
Hmla zrodená z oblohy
zaviazaná len ľahkosti
a utajeniu postupne
stráca sa viditeľnosť dopadá
len slnečný lúč ešte sivý.

Tam, kde aleja rovná ako šnúra
dovedie k dedine pútnika,
čo nič nežiada čo ani
svoj cieľ nepozná a predsa
pride tam sa zdá že svet
je ešte v poriadku a pokojný
deň tak sa to v každom prípade zdá.

Pokoj pri pozorovaní
stromov sa mi nespája
s pocitom prázdnoty
iba s nedostatkom myšlienok a s mlčaním.
Ukryť si let vtákov
predstaviť si modrú za oblakmi
naťahovanie a zakrivenie, časový faktor
poňatý do mojej chvíľkovej
nálady. Bezcitnosť.

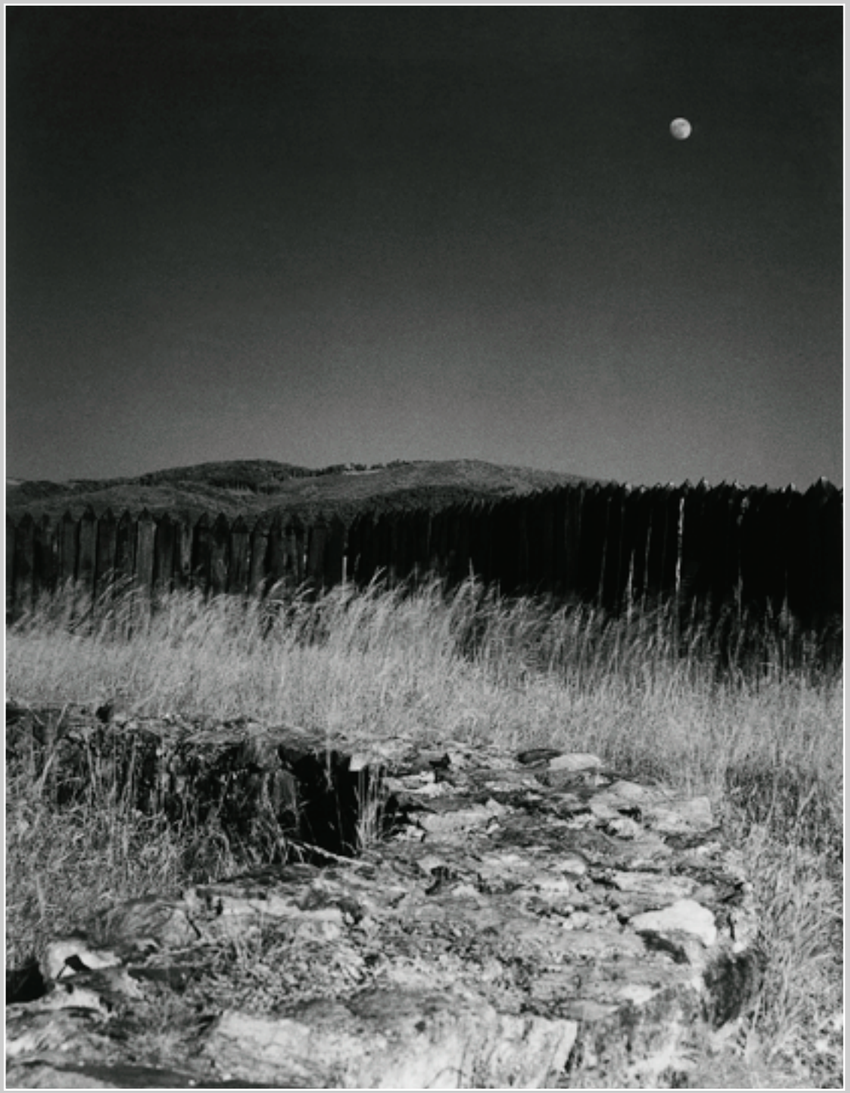

Yaro M. Kupčo

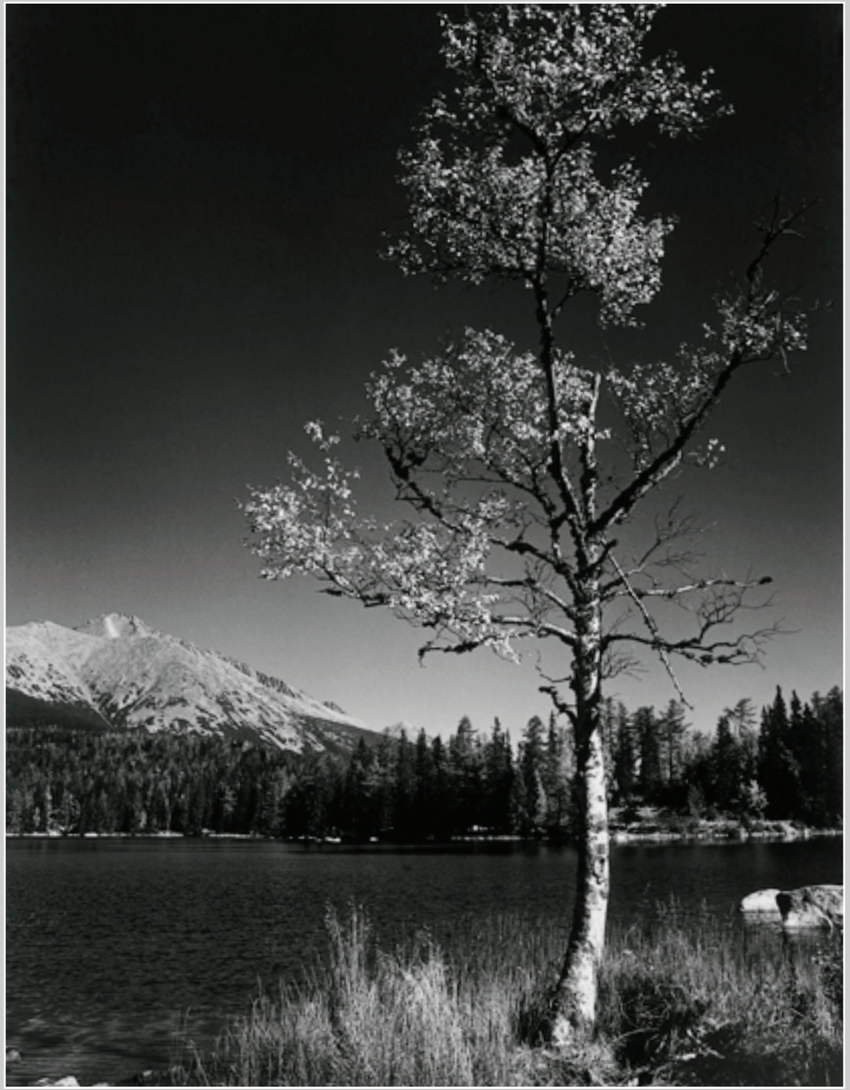

Yaro M. Kupčo

Na jeseň bohatstvo farieb
v korunách stromov stopa
vetra stratená vo vetvách
podstatné ticho.
Šepot hviezd a nebezpečie mrazu
V tme sa sťahujú nočné vtáky.
Akási bližšie neopísateľná
túžba zaostáva
v temnote.

Horské pásmo
vsadené do krajiny
mimovoľne
vyrástlo z lesov.
Úzky priestor ako väzenie
v ňom sa stráca
celý horizont.
Výhľad odopretý;
nad údolím obloha
– zbytočne.

Vzdušný priestor zaistený
pre bezpečnosť vtákov
nad lesom. Malý priesek
na strmhlavý pád.
Vzduch je redší vystačí ešte
na ladnosť a pohyblivosť
mávajúce krídlo mieri na slnko
cítiť teplo juhu.

Yaro M. Kupčo

Yaro M. Kupčo

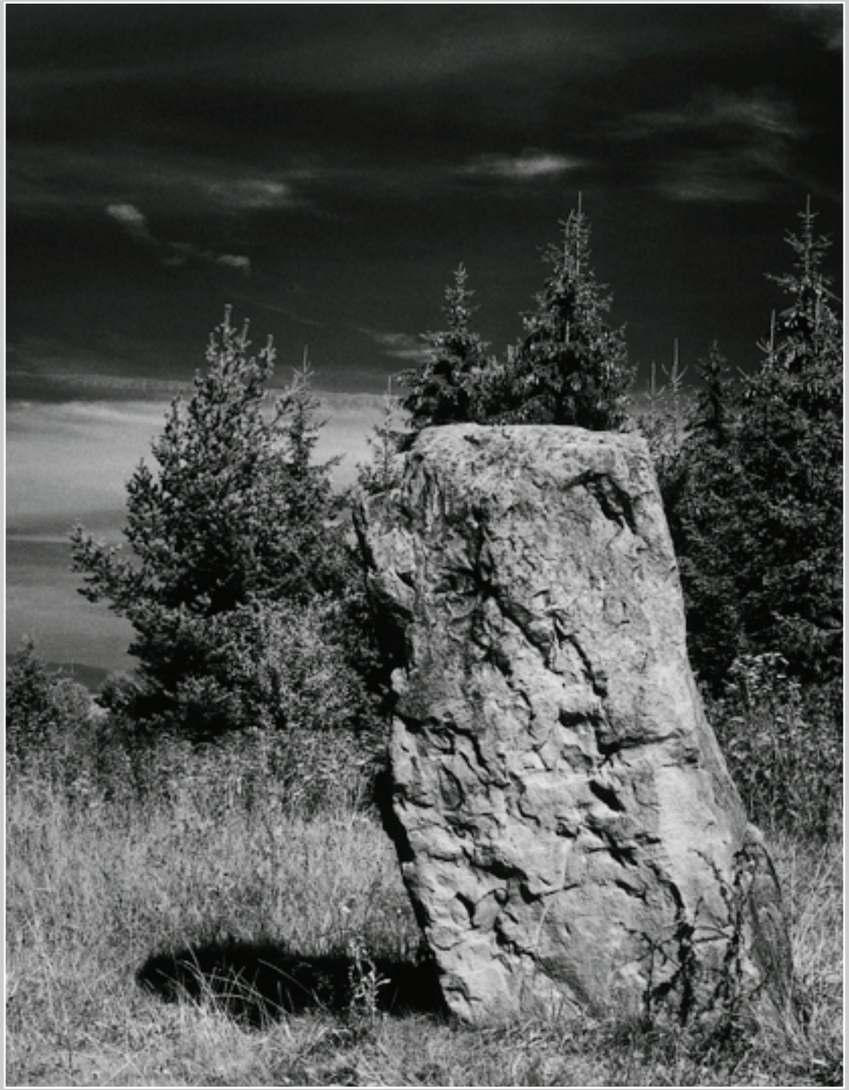

Padá lístie,
pestrofarebný zánik
príroda zasiahnutá zboku
dočasný ústup
do zotrvania.

Len chvíľu smeli listy
zostať vo vetre ich rozhovor
pôsobil skromne. Stiahli sa
keď sa nezdalo vhodné
viesť veľké reči
a keď unaveným vetvám
boli iba na ťarchu.

Yaro M. Kupčo

Krajina biela
rozvetvenie čierne
sotva pozorovateľné krik
pod snehovou pokrývkou;
beznádej zaznamenaná
v obraze zúfalstva.
Rámcové podmienky: na oknách
ľad, výhľad von
znemožnený.

November

Taký je každý rok
november keď krajina
sa definitívne odcudzí
a ja sám seba nachádzam
ešte stále nepripraveného na zimu

takže ma oziaba
čas

Ďalej ponad údolie

Výhľad ďalej ponad údolie
obmedzený a predsa
naplnený slobodou. Mlčanie
ohlásené ak sa pohľad
vytratí ak sa unaví
už zvyknutý na priepasť
ktorá nám predpisuje.

Yaro M. Kupčo

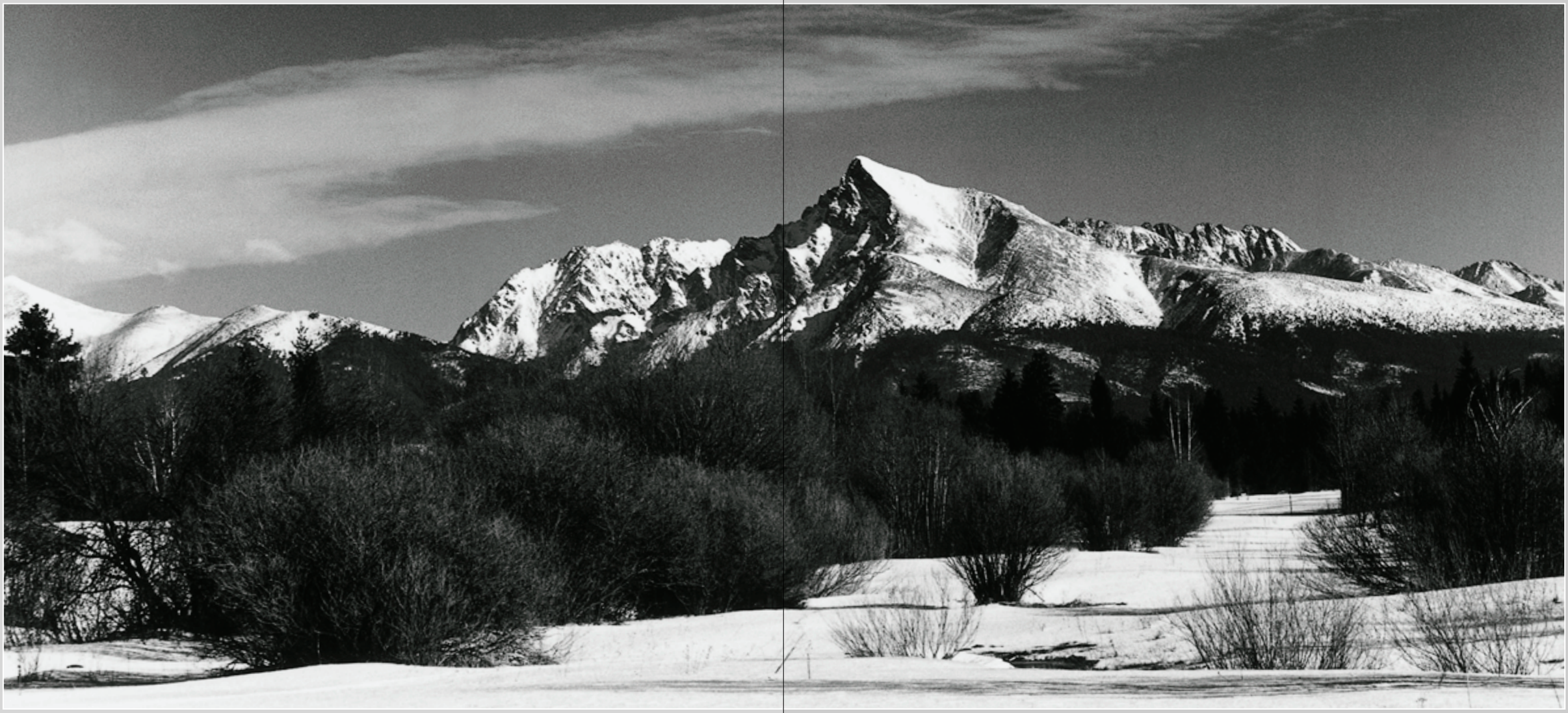

Eva Končeková

Narodila sa 16. 3. 1947 v Levoči /ale celý život žije v Kežmarku/, štúdium na Vysokej škole výtvarných umení ukončila v r. 1971 na oddelení voľnej maľby a gobelínu u prof. Petra Matejku, od roku 1971 učila na Ľudovej škole umenia v Kežmarku, od 1991 na Základnej umeleckej škole v Spišskej Belej - do r. 2002, pričom od roku 1997 najprv externe a od roku 2002 interne vyučovala na Združenej strednej umeleckej škole v Kežmarku až do júna 2005. V súčasnosti je na dôchodku.
Od skončenia VŠVU sa pravidelne zúčastňovala na mnohých kolektívnych výstav v rámci kraja i ČSSR a v niektorých európskych krajinách, samostatne vystavovala v Poprade, Starom Smokovci, Spišskej Novej Vsi, Kežmarku, Košiciach, Spišskej Belej, naposledy v decembri 2008 v Kežmarku.
Vytvorila viaceré tapisérie pre sobášne siene a iné verejné priestory.
Jej diela sú zastúpené v Tatranskej galérii v Poprade, v Galérii umelcov Spiša v Spišskej Novej Vsi, vo Východoslovenskej galérii v Košiciach a v Slovenskej národnej galérii.

Gregor M. Lepka

sa narodil roku 1936, v Salzburgu. Píše básne, kultúrno-kritické články a recenzie, ktoré uverejňuje v hornorakúskych denníkoch a týždenníkoch, jeho tvorbu vysiela ORF a rozhlasové stanice FRO a Freies Berlin, prekladá z angličtiny.

Publikoval osem básnických zbierok, svojimi veršami je zastúpený vo viacerých rakúskych a zahraničných antológiách, v Bratislave roku 2008 vyšiel v preklade Mariána Hatalu dvojjazyčný výber z jeho lyriky *In der Krümmung des Raums – V záhyboch krajiny.*

Je členom najväčšej rakúskej spisovateľskej organizácie Grazer Autorenversammlung, Rakúskeho zväzu spisovateľov a Literárneho združenia Podium. Žije v Thalheime pri Welse, jeho manželkou je spisovateľka Waltraud Seidlhoferová.

V knihe uverejnené básne pochádzajú zo zbierok *Die Sinnlichkeit der Bäume im Herbst* (Zmyselnosť stromov na jeseň), *Mit Gedanken befaßt* (Zabratý do myšlienok) a *Bäume* (Stromy), ktoré vyšli v rokoch 1997, 2005 a 2006 vo vydavateľstvách Bibliothek der Provinz, Weitra, Resistenz Verlag, Linz – Wien, a Edition Thurnhof, Horn.

Marián Hatala

Básnik, prekladateľ, publicista, člen Grazer Autorenversammlung. V rokoch 2000 – 2003 bol redaktorom, neskôr šéfredaktorom česko-slovenského týždenníka MOSTY. V súčasnosti je v slobodnom povolaní, žije v Bratislave.

Publikoval šesť básnických zbierok: *Moje udalosti, Zátišie s nočnými výkrikmi, Všetky moje smútky a iné výtržnosti, básnická zbierka: marián hatala s podtitulom 41 básní, Listovanie tichom, Životopis každodenností.*

Výber z jeho básnickej tvorby *Provazochodec* vyšiel v roku 2004 v preklade P. Skarlanta v pražskom vydavateľstve Akropolis, ďalší výber z jeho poézie *Zum Greifen weit* (Na dosah ďaleko) v preklade R. Kunzeho, E. Annussovej a autorových vydalo v roku 2006 vydavateľstvo Lehner Verlag Viedeň, knihu aforizmov *Prečo trpaslíci tak rýchlo rastú*, s karikatúrami K. Kanalu a doslovom D. Dušeka, pripravilo v roku 2006 vydavateľstvo Foart. To isté vydavateľstvo vydalo v roku 2007 druhú časť aforizmov pod názvom *Ak chceš hrať v noci na klavíri*, s karikatúrami D. Juneka a doslovom D. Heviera.

Knižne vydal preklady: R. D. Brinkmann, M. Chobot, E. Fried, R. Messner, R. Kunze, Ingo Schulze, Gregor M. Lepka.
http://www.marianhatala.at

V knihe uverejnené básne pochádzajú zo zbierok *Die Sinnlichkeit der Bäume im Herbst* (Zmyselnost stromov na jesen), *Mit Gedanken befaßt* (Zabratý do myslienok) a *Bäume* (Stromy), ktoré vysli v rokoch 1997, 2005 a 2006 vo vydavatelstvách Bibliothek der Provinz, Weitra, Resistenz Verlag, Linz - Wien, a Edition Thurnhof, Horn.
básne: Gregor M. Lepka
preklad: Marián Hatala

YARO M. KUPČO

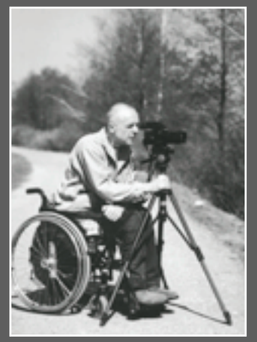

Jaroslav „Yaro“ M. Kupčo sa narodil v Kežmarku, po úraze žije v Piešťanoch. Fotografovať začal už v detstve otcovým fotoaparátom, v súčasnosti fotí na stredoformátový svitkový film. Fotí takmer výlučne prírodu, počnúc nájdenými zátišiami až po panoramatické zábery.

Vystavuje výhradne čiernobiele fotografie, no nevyhýba sa ani foteniu na farebný diapozitív. Na svojich cestách fotil hlavne alpské krajiny (Taliansko, Rakúsko, Švajčiarsko, Francúzsko), ale aj Benelux a juhozápad USA (Kalifornia, Arizona, Utah, Nevada), v roku 2006 cestoval Škandináviou až na Nordkap. V roku 2008 podnikol cestu po Islande. No aj tak sa najradšej vracia do svojich milovaných Pienín a na Oravu, miesta ktoré sú mu nevyčerpateľnou inšpiráciou a oázou pokoja a oddychu. Fotografie z týchto oblastí tvoria jadro jeho výstav. V roku 2007 získal ocenenie Kultúrna osobnosť Piešťan.

9 771337 648005 01